

Номінація «Розробка уроку української літератури для 5–9 класів НУШ»

Ірина Сидорчук,

вчителька української мови і літератури,
ЗЗСО «Бихівський ліцей» Любешівської
селищної ради Волинської області

«Веселий зневажливий сміх серед мертвої тиші...»

Урок за поемою

І. Котляревського «Енеїда»

(9 клас)

УДК 373.5.016:821.09.161.2"17/18"(092)КОТЛЯРЕВСЬКИЙ
<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2026.2.362609>

Тема: І. Котляревський. «Енеїда». Національний колорит, зображення всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в ній. Бурлескний гумор, народна українська мова. Ствердження народної моралі.

Мета: допомогти учням усвідомити ідейно-художній зміст поеми Івана Котляревського «Енеїда», значення твору для розвитку нової української літератури, української мови; розуміти національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзію на історію в ній; дати поняття про колорит, алюзію, пародію; розвивати творчу уяву, аналітичне мислення школярів; формувати ключові та предметні компетентності учнів шляхом виконання навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих завдань.

Очікувані результати

По завершенню уроку учні будуть знати:

- творчість Івана Котляревського;
- зміст, жанрові та композиційні особливості поеми «Енеїда»;
- поняття національний колорит, травестія, бурлеск, пародія, алюзія;

© Ірина Сидорчук, 2026

вміти:

- детально аналізувати художній твір, розуміти національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзію на українську історію в ній; бурлескний гумор, народну українську мову;
- опрацювати різноманітні джерела, вибирати необхідну інформацію для роботи над текстом;
- працювати в команді, відстоювати власну думку; *могти:*

- аргументовано виражати власні думки;
- здобувати самостійно знання і вміти співпрацювати в групі;
- проявляти лідерські якості.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Методи і техніки: випереджувальні завдання; робота в групах; метод «Коментар думок»; прийоми «Обмін компліментами», «Асоціації», «Інформаційне гроно»; вправи «Клоуз-тести», «Літературознавча хвилинка», «Сюжетний ланцюжок», «Мікрофон».

Обладнання і матеріали: поема «Енеїда», портрет письменника, презентація, підручник, зошити, фрагменти мультфільму «Енеїда», таблиці, літературознавчий словник, роздатковий матеріал.

...Стільки сердечного тепла,
тонкого гумору і живих барв
своєї батьківщини, що «Енеїда»
Івана Котляревського і до цього часу
не втратила своєї чарівності.

Іван Франко

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Мотивація навчального процесу.

- З'ясування емоційної готовності до уроку. Прийом «Обмін компліментами».

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

- Фронтальна бесіда.
 - На попередньому уроці ми вивчали творчість Івана Котляревського. Чим вразив вас його життєвий і творчий шлях?
 - Пригадайте, коли була написана поема «Енеїда».
 - Що цікаве, на вашу думку, в історії написання й друкування поеми Івана Котляревського? (Випадок із панночкою, яка пожартувала з Іваном Петровичем, викравши у нього зміст поеми, М. Пампурою, який без згоди автора видрукував перші три розділи «Енеїди» (1798 р.).

III. Перевірка домашнього завдання.

- *Інтерактивна вправа «Клоуз-тести».*
 1. У якого поета запозичив сюжет І. П. Котляревський? (*Вергілія*).
 2. За жанром «Енеїда» — ... (*травестійно-бурлескна поема*).
 3. Із скількох розділів складається і скільки років писалася поема? (*6 розділів, писалася 30 років*).
 4. Внук троянського царя мав ім'я ... (*Еней*).
 5. Що лежить в основі твору? (*Життя українського народу XVIII століття*).
 6. Що означає слово бурлеск? (*Жарт*).
 7. Що означає слово травестія? (*Переодягання, перелицювання*).
 8. Еней виконував волю... (*богів*).
 9. Еней мандрує в пошуках.. (*Італії*).
 10. Троянці на чолі з Енеєм блукали... (*7 років по різних морях та країнах*).
 11. Хто з богів захищав Енея? (*Венера-мати*).
 12. Еней мандрує до пекла, щоб... (зустрітися з батьком).

- *Повторення змісту.*

Учні відтворюють сюжетний ланцюжок на дошці, використовуючи заздалегідь заготовлені відповіді, записані на аркушах паперу формату А 4.

Паралельно переглядаємо основні епізоди твору, скориставшись фрагментами мультфільму «Енеїда» В. Дахна. (<https://www.facebook.com/watch/?v=474258883427987>)

IV. Актуалізація і корекція опорних знань учнів.

Слово вчителя (презентація). Поема Котляревського — самобутній і глибоко національний твір, де стародавніх троянців і латинян переодягнуто в жупани і кобеняки українського козацтва XVIII ст., в каптани й мундири тогочасного чиновництва, у підрядники й ряси «халтурного роду» — духовенства, де широким пензлем змальовано побут тогочасного панства (М. Рильський).

Учні коментують вислів М. Рильського (*Метод «Коментар думок»*).

- *Оголошення теми, мети, епіграфа уроку.*
- *Озвучення проблемного питання.*

— У чому полягає актуальність, злободенність проблем, порушених І. Котляревським в «Енеїді»?

V. Вивчення нового навчального матеріалу.

Слово вчителя. У поемі «Енеїда» відчутний національний колорит.

- *Вправа «Літературознавча хвилинка».*

Колорит — сукупність особливостей, своєрідність, характерна особливість чого-небудь.

— Що визначає національний колорит поеми? До речі, М. Рильський назвав «Енеїду» «Енциклопедією українського життя XVIII ст.». Нам необхідно вказати характерні особливості історії, культури, побуту, звичаїв, фольклору, обрядів тощо, які автор представив у творі.

- *Робота з таблицею «Національний колорит поеми».*

На кожній парті — заздалегідь підготовлена та роздрукована таблиця, у якій розкрито особливості національного буття, історії українців. Дев'ятикласники читають уголос наповнення цієї таблиці.

Українці — нація. Світогляд, національний характер	Уся поема виражає духовний світ українця. Троянці — носії рис національного характеру. Вони сміливі, дужі, завзяті. Але, на думку автора, ще й покірні: на острові чаклунки Цирцеї їм судилася доля вола
Мова	Простежується відхід від старокнижної мови — твір написано живою розмовною мовою. Автор використовує народні фразеологізми, синоніми, маркаронізми, жаргонізми, народнопоетичні порівняння. У поемі персонажі названі українськими іменами, згадаймо назви міст, сіл. Ось один з епізодів: <i>Еней у пеклі зустрів Панька, Терешка, Шеліфона, Леська, Олешка і Сізьона, Пархома, Їська і Феська, Стецька, Ониська, Опанаса, Свирида, Лазаря, Тараса...</i> Цар Латин просить Турна відмовитись від руки Лависі й знайти собі панночку в іншому поселенні. І перелічує низку українських сіл, у яких живуть панночки: <i>Чи трохи в світі панночок? Ну взяв би Муньку або Прісю, Шатнувсь то в сей, то в той куток, В Івашки, Мильці, Пушкарівку, І в Будища, і в Горбанівку.</i> У творі багата синоніміка. Так, коли Дідона побачила, що Еней тікає від неї, то лає його так: <i>Поганий, мерзкий, скверний, бридкий, Нікчемний, ланець, кателік! Гульвіса, пакосний, пресидкий, Негідний, злодій, еретик!</i>

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

<p>Фольклор</p>	<p>В «Енеїді» вжито народні прислів'я, приказки, пісні. На шиті Енея Вулкан викував героїв українських казок:</p> <p><i>Були бляховані в персонах Искусно, живо, без числа, Котигорох, Іван Царевич, Кухарчич, Сучич і Налетич, Услужливий Кузьма-Дем'ян. Коцій з прескверною ягою, І дурень з ступою новою...</i></p>	<p>Обрядовість</p> <p>Троянці ходять у гості з хлібом-сіллю; беруть участь у поминках, весіллях, родинах; відвідують вечорниці й досвітки. Котляревський з етнографічною точністю змальовує картину вечорниць у печлі:</p> <p><i>Тоді-то в печлі вечорниці Лучились, бачиш, як на те, Були дівки та молодиці І там робили не пусте: У ворона собі іграли, Весільних пісеньок співали, Співали тут і колядок; Палили клоччя, ворожили, По спині лещатами били, Загадували загадок...</i></p>
<p>Одяг</p>	<p>У творі точно описано деталі чоловічого й жіночого одягу, святкового й буденного, селянського й панського. Зображуючи український костюм, автор захоплюється його естетичністю й зручністю, підкреслює народний смак, своєрідність історичного шляху нації. Усі дійові особи — від богів до троянців — убрані в український одяг:</p> <p><i>В червоній юпочці басевій, В запасці гарній фаналевій, В тьожках, в намисті...</i></p> <p>Так описує автор одяг Ганни, сестри Дідони. Сама ж Дідона, за словами письменника, «взяла кораблик бархатовий», наділа «спідницю і корсет шовковий», узула «червоні чобітки». А коли Венера їде до Зевса, то «взяла очіпок грезетовий і кунтуш з вусами люстровий». Усе це український жіночий одяг. У такому ж стилі одягнені й троянці: у «штани і пару чобіток...», кожухи, свитку, сорочки й каптани. Навіть другорядні персонажі описуються так, щоб підкреслити український колорит.</p>	<p>Багатство української природи</p> <p>У поемі змальована українська природа: рослини, дерева, кущі (папороть, васильки, петрів батіг, конвалія, терен, шипшина, липа, дуб, сосна); тварини дикі й свійські (вовк, ведмідь, тхір, заєць).</p> <p><i>Еней, шукаючи в лісі чарівну яблуню, ... Коловьє сердешний об тернину, Пошарпався весь об шипшину</i></p>
<p>Вірування</p>	<p>У поемі відчувається відгомін язичницьких вірувань предків: троянці зустрічаються з мавками; у творі описано ворожіння й знахарство. Еней перед подорожжю на той світ приносить жертву: ламає гілку із чарівної яблуні (прообраз дерева життя):</p> <p><i>В лісу великому, густому, Непроходимому, пустому Якесь дерево росте; На нім кислиці не простії Ростуть — як жар, всі золотії, І деревце те не товсте. Із дерева сього зломити Ти мусиш гілку хоть одну; Без неї бо ні підступити Не можна перед сатану; Без гілки і назад не будеш, І душу з тілом ти погубиш, Плутон тебе закабалить. Йди ж, та пильно приглядайся, На всі чотири озирайся, Де деревце те заблещить. Плутон — бог підземного царства)</i></p>	<p>Страви</p> <p>У поемі названо понад сто страв і напоїв, таким чином відтворено традиційну українську кухню. Дослідники встановили, що у творі І. Котляревського згадано більше українських національних страв і напоїв, ніж у спеціальному дослідженні з цього питання М. Маркевича «Обычаи, поверья, кухня и напитки малороссіян» (1860). Гостинно прийняв Еневих посланців цар Латин і запросив їх до столу:</p> <p><i>Пили горілку до ізволу І їли бублики, кав'яр; Був борщ до шпундрів з буряками, А в ющі потрух з галушками, Потім до соку каплуни; З отрібки баба — шарпаніна, Печена з часником свинина, Крохналь, який їдять пани.</i></p> <p>Дідона пригостила гостей теж щедро. Їм подавали</p> <p><i>...Свинячу голову до хрину І локишину на переміну, Потім з підливою індик; На закуску куліш і кашу, Лемішку, зубці, пугрю, квашу І з маком медовий шулик</i></p>
		<p>Музика, танці</p> <p>Герої твору грають на бандурі, сопілці, скрипці, кобзі — найпопулярніших в Україні музичних інструментах; співають пісні про козаків; танцюють народні танці — горлицю й санжарівку.</p> <p><i>Бандура горлиці бриньчала, Сопілка зуба затинала. Кругом дівчата танцювали.</i></p>

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

<p>Історія</p>	<p>Поема «Енеїда» — це відгук на руйнування Січі. У ній згадується доба Гетьманщини, Запорозька Січ, гетьмани Сагайдачний і Дорошенко, битви під Полтавою та Бендерами і ще віддаленіша монголо-татарська навала. Котляревський утверджує дух козацької вольниці, перелічує різні види зброї. Автор показує неперервність національної історії від княжих часів до сучасності:</p> <p><i>Про Сагайдачного співали, Либонь, співали і про Січ, Як в пікінери набирали, Як мандровав козак всю ніч; Полтавську славили Шведчину, І неня як свою дитину З двора провадила в поход; Як під Бендер'ю воювали, Без галушок як помирали, Колись як був голодний год</i></p>
<p>Ремесло</p>	<p>У поемі згадуються ремесла та професії, поширені в українському суспільстві: чумак, паромщик, канцелярист, суддя, піп, купець, шинкар, швець, кравець, коваль, косар, бублейниця, військовий. Також автор описує предмети домашнього вжитку, хатній інтер'єр, які є свідченням майстерності українців у ремеслах.</p> <p>Ось епізод, коли Вулкан готується виготовляти зброю для Енея:</p> <p><i>Вулкан, до кузні дочкавши, Будить зачав всіх ковалів; Свинець, залізо, мідь зібравши, Все гріти зараз ізвелів. Міхи престрашні надимають, Огонь великий розпалюють, Пішов треск, стук од молотів.</i></p>

Слово вчителя. Звичайно, у поемі історія України, вияви народного життя та побуту представлені не прямо, не відкрито. Читач повинен тлумачити авторські натяки на те чи інше явище історії, на той чи інший факт. Натяк як прийом у художньому творі має відповідний латинський термін — алюзія.

• *Вправа «Літературознавча хвилинка».*

Алюзія (від фр. *allusion* — натяк) — натяк на загальновідомий історичний, літературний чи побутовий факт, уживаний у художньому творі як риторична фігура.

• *Робота в групах.* (Групи сформовані заздалегідь. Кожна з них мала випереджувальне домашнє завдання).

Група «Дослідники» представляє особливості алюзії у творі.

Алюзії в поемі:

— гармонія національного й імперського. І. Котляревський алюзивно бачить відновлення в Україні гетьманського самоврядування, українських «нерегулярних» збройних сил;

— образами земних героїв, царів, небожителів автор натякає на реальних осіб, співвіднесених із ними. Валерій Шевчук зазначає: Еней — «узагальнений провідник української нації»; Дідона може «прочитуватися як образ Польщі»; «Венера молодиця сміла, / Бо все з воєнними жила»: у Венері — матері й заступниці Енея — проглядається Катерина II, німкена за походженням, дружина майбутнього імператора Петра III, яка силою гвардії замінила його на цій «посаді». Самодержавною імператрицею Катерина II була проголошена в казармах Ізмайлівського полку; Турн — це Росія та ін.;

— алюзія і на запровадження кріпацтва в Україні та його трагічні наслідки:

Учителька Ірина Сидорчук з учнями ЗЗСО «Бихівський ліцей»

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

*Пропали всі ми з головами...
Пропали! Як сірко в базарі,
Готовте ший до ярма.*

— яскраві картини пекла, які засвідчують занепад моральності серед усіх верств несправедливого суспільства — від панів до слуг:

*Всім старшинам тут без розбору,
Панам, підпанкам і слугам
Давали в печлі добру хльору,
Всім по заслугі, як котам.*

Група «Інформатори» розповідає про бурлескний гумор та народну українську мову.

Стиль твору є загалом бурлескним, бурлеск проймає всі художні засоби твору, наприклад епітет: богиня Юнона — «суча дочка», метафора: «і за гріхи їм носа втруть», уособлення: «із неба злізла ніч», порівняння: Еней «крикнув, як на пуп». Порівняннями, і часто несподіваними для читача, пересипана вся поема — це одна з характерних ознак стилю автора; скажімо, сорочка в Харона «замазана була на палець, засалена, аж капав смалець».

У поемі чимало вульгарних слів, лайок: «гадів син», «полізеш рачки» тощо. Місцями трапляються цілі каскади цих вульгаризмів. Це теж зумовлене бурлескним стилем. Проте ці вульгарні слова, як правило, в межах художнього такту.

З інших лексичних прийомів гумору слід назвати церковні слов'янізми («і паки»), макаронізми, бурсацький та латино-український жаргон: Рогамус, доміне Латине, Нехай наш капут не загине. Перміте жить в землі своей...

У міру (й доречно) наслідуючи народні жарти, вживає поет зашифровану мову: «борщів як три не поденькуеш, на моторошні засердчить». Комічний ефект справляють і деякі професіоналізми. Наприклад: Люблю, люблю, божусь кліщами, Ковадлом, мотомом, міхами.

Часто автор вдається до іронії. Наприклад, описавши портрет жахливо потворної Сивілли (III частина), він зразу ж після цього пише: «Еней, таку уздрівши цяцю...»

Відповідно до вимог бурлескного стилю автор вніс багато елементів розмовно-побутової селянської лексики, образів з фольклору: казкову скатертину-самобранку, сап'янці-самоходи, килим-самоліт, хатку на курячій ніжці. Народними витворами є також казкові герої «Енеїди». Телесик, Котигорошко, Кошій, дурень зі ступою зображені на щиті Енея. З фольклору і казкові звороти, наприклад: «Не так-то діється все хутко, як швидко кажуться казки». Розказане автором часто можна сприйняти за народний анекдот, жарт, переказ, бувальщину.

З української народної поезії запозичив Котляревський і постійні епітети («чисте поле», «біле тіло», «гіркі сльози»). Народними магічними обрядами є і виливання Сивіллою переполоху, і ворожіння дівчат на вечорницях, і забави в Дідони. Фольклорну основу має тужіння-плач матері Евріала: «О сину! світ моїх очей!»

Народнопоетичні образи «Енеїди» теж здебільшого гумористичні. Це видно і з прислів'їв («не йди в дорогу без запасу, бо хвіст од голоду надмеш»), і з приказок: («Пропав, як Сірко на базарі»), і з ідіоматичних фразеологічних зворотів («слухати чмелів», «взяти чвирк», «точити баяси», «хрін його не взяв»), і з синонімів до дієслів бігти, тікати — тягу дати, п'ятами наживати, чухрати, дати драла тощо.

А от ряснота, прямо-таки злива однорідних членів речення (ще одна помітна риса стилю Котляревського) йде від традицій книжної мови. Поет захоплений розмаїттям української мови, ніби не може стриматися від використання майже безмежних можливостей її виражальних засобів).

Група «Літературознавці» розповідає про народну мораль у творі.

Учні ЗЗСО «Бихівський ліцей»

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

У пекло Котляревський помістив скупих, брехунів, гульвіс, самогубців, лжевчених, графоманів, пияків, балакунів, модниць, перекупок, паліїв, ворожбитів, злодіїв, картярів, лікарів-партачів — усіх, чії дії народ трактував як аморальні, за які людина після смерті потрапляє в пекло, де зазнає тяжких мук.

Поет звинувачує й тих, хто не дбає про честь сім'ї: дівчат, що забувають про дівочу гідність; звідниць; парубків, які ізроду не женились і підбивали на любовщі заміжніх молодий. Осуд у поета викликають святенниці, які на людях «молилися без останкові» і «били сот по п'ять поклон», а поховавши молитовники, «казились, бігали, скакали і гірше дещо в темноті».

І. Котляревський-педагог не оминув і теми виховання. Він картав батьків, «які синів не вчили, а гладили по головах, і тільки знай що хвалили». Таке потакання примхам дітей, сліпа любов давали протилежний наслідок: з них виростали ледарі, сини «чубили батьків» і тільки очікували їхньої смерті, щоб самим заволодіти маєтками. Осудливо говорить поет і про тих, хто тільки й лає дітей, б'є їх.

А якою ж повинна бути людина? Котляревський про це мав свою власну думку. Ось, наприклад, як, за уявленнями автора «Енеїди», живуть праведники в раю:

*Ні чванились, ні величались,
Ніхто не знав тут мудровать,
Крий Боже, щоб не догадались
Брат з брата в чім покепковать;
Ні сердилися, ні гнівилися,
Ні лаялися і не билися,
А всі жили тут люб'язно...*

Слово вчителя. Найбільш алюзивне та «націоналізоване» в поемі пекло. У його зображенні автор також нерідко використовує пародію.

Теорія літератури.

• Вправа «Літературознавча хвилинка».

Пародія (грецьк *parodia*, букв. — переспів) — комічне наслідування художнього твору або групи слів.
«Енеїда» — знаменита пародія» (Т. Шевченко).

• Робота в групах.

Група «Дослідники».

Завдання: Спираючись на текст, детально, наводячи достовірні приклади, охарактеризуйте одяг богів і земних жителів.

Група «Літературознавці».

Завдання: Спираючись на текст, наведіть якомога більше прикладів українських страв.

Група «Інформатори».

Завдання: Спираючись на текст, наведіть приклади українських імен, сіл, міст, місцевостей.

Слово вчителя. Отже, «Енеїда» — це твір про соціальне життя України кінця XVII — початку XIX, але

уважний читач побачить в ньому і сучасну Україну, і себе. Автор в поемі показав національний колорит, змалював широку картину життя різних прошарків населення України, алюзію на українську історію, зосередив увагу на тих проблемах, суспільних, моральних, які хвилювали українців раніше, проте, на жаль, не розв'язані ще й досі. Іван Котляревський створив оригінальний реалістичний твір, уперше написаний живою українською мовою. Робота над поемою була розпочата в рік смерті Григорія Сковороди і стала першим дзвоном, що сколихнув усе навколишнє і дав могутній розгін нашій культурі.

• Евристична бесіда.

— На які групи можна розподілити усіх персонажів твору? (*Образи троянців, образи богів, інші персонажі*).

— Хто головний герой поеми? (*Еней*).

— Які риси притаманні герою у I частині поеми? (*Він моторний, завзятий, гульвіса (такої легковажності вимагав стиль бурлеску), дотепний, веселий*).

— Що ми дізнаємося про Енея з II частини? (*Він — хоробрий отаман, дипломат, мудрий державний діяч, дбайливий командир-батько*).

— Чи можна вважати, що образ Енея — це збірний образ українських козаків? (*Так. У ньому розкри-*

Учителька ЗЗСО «Бихівський ліцей» Ірина Сидорчук

Конкурс для вчителів «Література: урок і поза уроком»

то збірний образ запорозького ватажка, у якому втілено національні риси українського характеру. Завдяки злагодженості та хоробрості дружини, перемагають ворога).

- Хто постійно супроводжує Енея? (Вірні побратими, троянці).
- Хто ж з-поміж троянців найбільше вражає? (Низ та Евріал).
- Що найбільше цінують ці герої? (Чоловічу дружбу, свято березуть лицарську честь, понад усе люблять Батьківщину, зневажають смерть).
- Що ж героїчного зробили Низ та Евріал? (Вилазку у ворожий табір заради благородної ідеї. Адже воїнська честь і захист рідного краю для них понад усе).
- Яких богів, жителів Олімпу змальовує Котляревський у поемі? (Зевса, Венеру, Юнону, Нептуна, Еола, Меркурія).
- Чи можна їх вважати вершителями людської долі? (Так. Хоч і живуть вони на Олімпі, постійно спостерігають за пригодами Енея, часто втручаються в його мандрівку, допомагають, деякі перешкоджають).
- Хто ще діє у цьому творі? (Земні герої, як-от: цар Латин, Ацест, Турн, Дідона, Паллант, Евандр...).
- Чи можна сказати, що ці персонажі і є представниками панівної верхівки України XVIII століт-

тя? (Так. Це ті царі, поміщики, чиновники, через образи яких Котляревський висміяв їхню безвідповідальність, пихатість, хабарництво, інтриганство, зневажливе ставлення до потреб народу).

- Хто ж, на вашу думку, у творі є другорядними персонажами? (Сивілла — страшна Баба-Яга, котра допомагає Енею потрапити у пекло, але не просто так; Лавинія — дочка царя Латина, через яку розпочалася війна, фурія Тезіфона та інші, які допомагають утілити основні ідеї — засудження суспільних недоліків, війни як смертоносного явища).

Релакс.

Дібрати до кожного героя по 3-5 епітетів, які як найкраще їх характеризують.

Еней — Венера — Юнона —
Зевс — Низ та Евріал — Сивілла —

VI. Узагальнення і систематизація матеріалу.

Інформаційне гроно до твору «Енеїда».

• Бесіда-узагальнення.

- Як ви розумієте слова С. Єфремова: «Веселий зневажливий сміх серед мертвої тиші почувся. То сміявся Іван Котляревський і дошкульним бичем свого сміху гостро вдарив по совісті земляків. Совість заговорила...»?
- У зображенні яких героїв сміх автора щирий, добродушний, а де цей сміх ганебний, жорстокий?
- Як І. П. Котляревський розкрив через поему своє ставлення до моральних і суспільних проблем сучасної йому України?
- У чому ж сучасність «Енеїди» Івана Котляревського?

• Робота з епіграфом.

- Як ви розумієте слова Івана Франка?
- Дайте відповідь на проблемне питання.

VII. Підсумок уроку.

• Вправа «Мікрофон».

- Що виявилось найцікавішим під час виконання уроку?
- Які завдання були найскладнішими?
- Які питання у вас виникли?
- З яким настроєм ви завершуєте урок?
- Оцінювання рівня навчальних досягнень учнів.

VIII. Домашнє завдання

1. Підготувати цитатну характеристику головних героїв поеми.
2. Завдання на вибір:
 1. Створити власні ілюстрації до поеми.
 2. Уявити, що ви мандруєте з Енеєм. У якій країні ви зупинилися б найдовше? Чому? Складіть карту-схему вашої подорожі.

Учні ЗСЗО «Бихівський ліцей»